

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Margo Roasto
Välisministeerium
jur2buroo@mfa.ee
Islandi väljak 1
15049, Tallinn

ei 24.04.2024 *

Meie 05.06.2024 nr 6-1/1154-2

**Vastus pöördumisele rikkumismenetlus nr
2024/2040**

1. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitab käesolevaga ülevaate Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL)2022/2065 (edaspidi *määrus*) rakendamise hilinemise põhjuste kohta ning teabe riigisisestest sätetest, millega rakendatakse tulevikus määruse sätteid.
2. Määruse rakendamise viivituse üheks põhjuseks on olnud määruses kehtestatud füüsilise isiku sissetulekust tulenevad protsendipõhised sunniraha ja rahatrahvi maksimummäärad, mis on Eesti õiguses uudsed. Pöördusime ka Komisjoni poole karistusnormide sätete osas selgituste saamiseks, kuid kahjuks jäi see kiri vastuseta (lisa). Vastutussätteid, sh karistusnorme kavandades tuleb arvestada, et neid peab olema kohtuvälisel menetlejal võimalik praktikas ka rakendada. Vastasel korral on tegemist tühja sättega, mis tegelikkuses ei toimi. Seetõttu oli eelnõu väljatöötamise käigus oluline välja töötada meetodika sunniraha ja rahatrahvide arvutamiseks.
3. Ühtlasi oli oluline tagada, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil (TTJA) kui sunniraha määramiseks pädeval järelevalveasutusel ja väärteto kohtuvälisel menetlejal oleks võimalik saada andmeid füüsilise isiku sissetuleku kohta, et arvutada kohane sunniraha või trahvi määr. Seetõttu asusime eelnõu menetlemise käigus läbirääkimistesse Rahandusministeeriumi ja Maksu- ja Tolliametiga (MTA), et välja selgitada, milliseid riigi käsutuses olevaid andmeid on füüsiliste isikute sissetuleku väljaselgitamiseks võimalik kasutada ning millistel tingimustel on MTA-l võimalik maksusadalust sisaldavaid andmeid TTJA-ga jagada. Esimese ja teise kooskõlastusringi vahel täienes eelnõu maksukorralduse seaduse muudatusettepanekuga, mis näeb maksuhaldurile ette õiguse avaldada maksusadalust sisaldavat teavet TTJA-le määruses sätestatud nõuete täitmise üle riikliku järelevalve teostamiseks.
4. Füüsiliste isikute protsendipõhised trahvimäärad tõstatasid küsimuse ka nende proportsionaalsusest, kas need ületavad karistusseadustikus kehtestatud väärteto eest kohaldatava rahatrahvi ülemmäära. Eelduslikult on määrusest tulenev füüsilisele isikule väärteto eest kohaldatav rahatrahvi maksimummäär isikule soodsam Eesti seadusest tulenevast maksimummäärast. Füüsilise isiku trahvi maksimummäär on Eestis 300

trahviühikut (1200 eurot) karistusseadustiku¹ § 47 lg 1 kohaselt. Seega peaks määrusest tuleneva maksimumtrahvimäära 1% rakendumiseks olema isiku sissetulek 120 000 eurot kalendriaastas. Samas on Eestis elanike keskmine ekvivalentnetosissetulek aastas 17 110,1 eurot (Statistikaameti 2022. a andmed)².

5. Eelnõu menetluse käigus jäi lahendamata küsimus, kuidas tagada, et määratav sunniraha oleks tõhus ja heidutav ka juhul kui füüsilisel isikul puudub sissetulek või juriidilise isiku käive on niivõrd väike, et määratav rahaträhv ei taga vajalikul määral määruse eesmärkide tõhusat saavutamist ja digiteenuste kasutajate huvide kaitset. Eestil polnud võimalik määrusest tulenevast erinevaid karistusnormide maksimummäärasid kehtestada määruse maksimumharmoneeriva iseloomu tõttu, mis ei võimalda kõrvalekaldeid. Probleemide ilmnemisel on siiski loodetavasti määruse ülevaatuse käigus võimalik vastutusnorme muuta, et tagada nende tõhusus ja heidutus.
6. Eeltoodud põhjustel venis määrust rakendava eelnõu vastuvõtmine ning ministeeriumite vaheline kooskõlastus planeeritust pikemaks. Siiski oli nende sätete põhjalik analüüsimine, karistuste määramiseks meetoodika väljatöötamine ja andmete saamiseks õigusliku aluse loomine vajalik tagamaks, et TTJA-l on võimalik vastutussätteid ka praktikas rakendada. Eesti on täitnud oma kohustuse tagada, et karistused oleksid määruse rikkumise korral Eesti vahendusteenuste osutajate suhtes ka kohaldatavad.
7. Teiseks takistas määrusest liikmesriikidele tulenevate kohustuste täitmist asjaolu, et Eesti õiguse alusel ei olnud võimalik eraldada digiteenuste koordinaatori nimetamise ja pädevuse andmise protseduuri. TTJA digiteenuste koordinaatoriks nimetamine mõne muu õigusinstrumendiga kui seadusega oleks olnud vastuolus meie põhiseadusest tuleneva seaduslikkuse põhimõttega. Eesti põhiseaduse § 3 kohaselt saab riigi volitusi anda ainult seadusega. Seaduslikkuse põhimõtte kohaselt on riigiasutusel õigus tegutseda ainult siis, kui seadus annab talle nii pädevuse kui ka volitused. Seadusandja peab sätestama pädevusnormi, sest täidesaatva võimu pädevus peab tulenema seadusest ja olema sõnaselge.
8. Lisaks peab Riigikogu seadusandjana pädevusnormi kehtestama, kuna seadusandja kinnitab riigi eelarve. Pädevusnormi andes kinnitab Riigikogu ametile lisandunud rolli täitmiseks ka vajalikud ressursid. Vastasel juhul poleks Eestil võimalik täita määrusest tulevat ülesannet tagada enda digiteenuste koordinaatorile ülesannete täitmiseks kõik vajalikud ressursid.
9. Infoühiskonna teenuse seaduse, autoriõiguse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 390 SE³ (edaspidi *eelnõu*) võeti Riigikogus vastu 04.06.2024 ning on saadetud presidendile välja kuulutamiseks. Presidendil on aega 14 päeva seadus välja kuulutada või jätta see välja kuulutamata ning saata tagasi Riigikogule uueks arutamiseks ja otsustamiseks. Kui president seaduse välja kuulutab, siis jõustub seadus kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Sisuliselt juunikuu jooksul seadus jõustub ning pärast seaduse jõustumist täidab Eesti määruse artiklitest 49, 51 ja 52 tulenevad kohustused.
10. Vastavalt määruse artikli 49 lõigetele 1 ja 2 on liikmesriigid kohustatud määrama vähemalt

¹ RT I, 11.03.2023, 10

² <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/tooelu/sissetulek>

³ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/c49dabcd-bf38-410a-8ced-01cfc8e4f15d/infouhiskonna-teenuse-seaduse-autorioiguse-seaduse-ja-maksukorralduse-seaduse-muutmise-seadus/>

ühe pädeva asutuse, mis vastutab vahendusteenuste osutajate järelevalve ja määruse (EL) 2022/2065 täitmise tagamise eest. Samuti peavad liikmesriigid määrama ühe pädevatest asutustest oma digiteenuste koordinaatoriks. Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse infoühiskonna teenuse seadust⁴ (InfoTS) § 12 lõigetega 3 ja 4, millega nimetatakse TTJA digiteenuste koordinaatoriks, kes vastutab kõigi küsimuste eest, mis on seotud määruse üle järelevalve tegemise ja määruse nõuete kohase täitmise tagamisega. Sellega on Eesti artikkel 49 kohase kohustuse täitnud.

11. Määruse artikli 51 lõigetes 1, 2 ja 3 on loetletud, millised volitused on digiteenuste koordinaatoritel, et nad saaksid täita kõnealusest määrusest tulenevaid kohustusi. Artikli 51 lõikega 6 kohustatakse liikmesriike muu hulgas sätestama konkreetseid normid ja menetlused sama artikli lõigete 1, 2 ja 3 kohaste volituste kasutamiseks. Pädevate asutuste volitused ja õigused järelevalve teostamisel on Eesti õiguses kodifitseeritud. Seetõttu pole Eestis pädevate asutuste volitamiseks vajalik igas eriseaduses konkreetseid volitusnorme korrata, vaid piisab asjakohastele üldseaduste volitustele viitamisest. Ühtlasi reguleerib Eestis haldusorgani tegevust haldusmenetluse läbiviimisel haldusmenetluse seadus⁵, mis reguleerib isikute õigusi ja haldusorganite kohustusi haldusmenetluses.
12. Eelnevast tulenevalt analüüsisime määruse rakendamisel põhjalikult Eesti õiguskorda, et määrus nõuetekohaselt rakendada ning tagada, et TTJA-l on digiteenuste koordinaatorina kõik määruses nõutud õigused uurimistoimingute läbiviimiseks ja määrusest tulenevate kohustuste üle järelevalve teostamiseks. TTJA-le kõigi nõuetekohaste volituste ja õiguste andmiseks täiendatakse eelnõu § 1 punktiga 4 InfoTS-i § 13 viidetega korrakaitseaduse⁶ (KorS) §-dele 49, 50, 51 ja 52, mille kohaselt võib TTJA korrakaitseliste erimeetmetena lisaks küsitlemisele ja dokumentide nõudmisele vaadata läbi vallasasja ja võtta vallasasja hoiule selle läbivaatamise eesmärgil ning siseneda valdusse või vaadata selle läbi. Sellega on Eesti artikkel 51 kohase kohustuse täitnud.
13. Määruse artikkel 52 kohustab liikmesriike kehtestama karistusnormid, mida kohaldatakse, kui nende pädevusse jäävad vahendusteenuste osutajad määrust rikuvad, ning teavitama komisjoni neist normidest ja meetmetest. Karistusnormide kehtestamisel on arvesse võetud määruse maksimumharmoneerivat iseloomu, mis tähendab, et ka karistusnormid on maksimumharmoneerivad ning liikmesriikidel pole võimalik karistusnormide maksimummääradest kõrvale kalduda määruse artikli 1 lõike 2 kohaselt. Allolevate vastutusnormide kehtestamisega on Eesti artikkel 52 kohase kohustuse täitnud.
14. Eelnõu § 1 punktiga 6 võetakse Eesti õigusesse üle määrusest tulenev sunniraha määr (määruse artikli 52 lõike 4). Määruses sätestatud nõuetest tuleneva ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses⁷ sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär vahendusteenuse osutajast füüsilisele isikule viis protsenti tema eelneva kalendriaasta keskmisest päevasest sissetulekust ja juriidilisele isikule viis protsenti tema eelneva majandusaasta keskmisest päevasest ülemaailmsest käibest, arvutatuna asjaomases otsuses märgitud kuupäevast.
15. Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse InfoTS-i §-dega 15³–15⁵, millega sätestatakse vastutus määrusest tulenevate kohustuste rikkumise eest. Paragrahvi 15³ lõike 1 järgi karistatakse füüsilist isikut määruse artiklites 9–14, 16–18, 20–23, 25–28, 30–32 ja 34–41 sätestatud

⁴ [RT I, 06.08.2022, 22](#)

⁵ [RT I, 03.02.2023, 14](#)

⁶ [RT I, 14.03.2023, 29](#)

⁷ [RT I, 12.07.2014, 29](#)

nõuete täitmata jätmise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Määruse põhiliste kohustuste täitmata jätmise eest on trahvi maksimummäär sätestatud üksnes juriidilisele isikule. Seega füüsilise isiku trahvi maksimummäära puhul on liikmesriikidele jäetud kaalutlusõigus, arvestades määruse artiklis 52 lõikes 2 sätestatud põhimõtet, et karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad. Juhul kui teo on toime pannud juriidiline isik, karistatakse teda lõike 2 järgi rahatrahviga kuni 6 protsenti tema eelneva majandusaasta aastasest ülemaailmsest käibest.

16. Paragrahvi 15⁴ lõike 1 kohaselt karistatakse määruse artiklites 15, 24 ja 42 sätestatud aruandluskohustuse täitmata jätmise või aruandes ebaõige, mittetäieliku või eksitava teabe esitamise eest rahatrahviga kuni 1 protsent vahendusteenuse osutajast füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Juhul kui teo on toime pannud juriidiline isik, karistatakse teda § 15⁴ lõike 2 kohaselt rahatrahviga kuni 1 protsent tema eelnenud majandusaasta ülemaailmsest käibest.
17. Paragrahvi 15⁵ lõike 1 kohaselt karistatakse määruses sätestatud nõuete üle riikliku järelevalve teostamise takistamist, kui sellega ei võimaldata TTJA-le juurdepääsu ruumidele või teabele rahatrahviga kuni 1 protsent füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Juhul kui teo on toime pannud juriidiline isik, karistatakse teda lõike 2 kohaselt rahatrahviga kuni 1 protsent tema eelnenud majandusaasta ülemaailmsest käibest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sandra Särav

majanduse ja innovatsiooni asekancler

isad: Kiri Euroopa Komisjonile 30.08.2023 *

Maarja Mere

58851152 Maarja.Mere@mkm.ee